

Salmonella

Aiheuttaja:

- Sauvamainen, pieni, n. kahden tuhannesosamillimetrin pituinen liikkuva Salmonella Enterica -bakteeri ja sen noin 2500 eri nimistä serotyyppiä; esim. S. Infantis, S. Typhimurium, S. Agona, S. Enteritidis, S. Poona jne.
- Salmonella on tarttuva, tautia aiheuttava bakteeri, joka tarttuu myös eläimestä ihmiseen ja päinvastoin (zoonoosi).

Esiintyvyys:

- Kaikki nisäkkäät, linnut ja matelijat sekä ihminen voivat toimia bakteerin kantajina.
- Yleinen lähes koko maailmassa. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa salmonellatilanne on kuitenkin suhteellisen hyvä ja ihmisten tartunnat ovatkin noin 80 %:ssa tapauksista peräisin ulkomailta.

Leviäminen:

- Salmonella on ulosteperäinen, suolistossa viihtyvä bakteeri. Tartunta saadaan suun kautta syömällä tai juomalla bakteerin saastuttamaa rehua, vettä tai ruokaa.
- Salmonella säilyy hyvin myös eläimen tai ihmisen ulkopuolella; se lisääntyy +8-45°C lämpötilassa, pH:n ollessa 4-8 ja jopa hapettomissa olosuhteissa. Salmonellabakteeri säilyy hyvin pakastettuna. Kuumennus yli +70°C tai pH:n lasku alle 4 tai nosto yli 11 tuhoavat bakteerin.
- Puhtailla pinoilla salmonellabakteeri on herkkä useimmille desinfektioaineille.
- Salmonella säilyy maaperässä 1-2 vuotta, lietelannassa kuukausia ja rehuissa pitkään.

Itämisaika:

- Vaihtelee yhdestä päivästä eteenpäin; infektiio voi jäädä piileväksi, mutta voi myös puhjeta pitkänkin ajan kuluttua esim. jonkin stressitekijän seurauksena.

Oireet:

- Vastasyntyneet, nuoret tai stressaantuneet eläimet saavat herkimmin tartunnan.
- Tartunta voi aiheuttaa eriateisen suolistotulehduksen seurauksena ripulia tai verenmyrkytyksen, mutta saattaa olla myös täysin oireeton.

- Tuotantoeläimillä esiintyy myös tuotannon laskua ja luomisia.
- Toisinaan eläin voi jäädä elinikäiseksi taudin kantajaksi.

Diagnoosi:

- Epäily kliinisten oireiden perusteella; varmistus aina laboratoriotutkimuksin.

Hoito:

- Suolistotulehdusta aiheuttava tai oireeton salmonellatartunta häviää eläimestä usein itsestään 3-4 kuukaudessa, kunhan se ei saa uutta tartuntaa.
- Antibioottien käyttö tuotantoeläinten salmonellatartunnan hoitoon ei Suomessa ole sallittua, koska salmonella on erittäin herkkä muuntumaan lääkkeille vastustuskykyiseksi (mm. multiresistentti *S. Typhimurium* DT 104).
- Tärkein toimenpide on tartuntaketjun katkaisu, ettei uusia tartuntoja pääse puhkeamaan.

Vastustus:

- Suomessa virallisesti vastustettava eläintauti, joka luokitellaan ihmisellä yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi.
- Tartunnan saaneelle tilalle annetaan rajoittavat määräykset, ja tilalla on ryhdyttävä toimenpiteisiin salmonellatartunnan hävittämiseksi. Tartunnan leviäminen tilan ulkopuolelle on pyrittävä estämään.

Vakuutus:

- Nauta-, sika- ja siipikarjatilaja varten on kehitetty salmonellavakuutus, jonka esim. meijeri, teurastamo tai munapakkaamo voi ottaa tuottajilleen ryhmävakuutuksena.
- Vakuutus korvaa salmonellasaneerauksesta aiheutuvia kustannuksia yleensä ensimmäisten kuuden saneerauskuukauden ajan, mikäli niitä ei korvata valtion varoista.
- Vakuutuksen suojeluohjeissa on maininta, että tilalla käytettävien tuontirehujen tulee olla tuotu / valmistettu ETT:n positiivilistalla mukana olevien yritysten toimesta tai niiden tulee olla muuten Suomessa salmonellan varalta negatiivisin tuloksin tutkittuja. Positiivilistan yritykset ovat toiminnassaan sitoutuneet menettelytapoihin, joilla pyritään minimoimaan riski tarttuvien eläintautien, ennen kaikkea salmonellan, leviämisestä rehun mukana.